

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

УДК 811.161.2'(367+37)

ОСНОВНІ НАПРЯМИ НАУКОВОГО ОСМИСЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІДЕНТИФІКАЦІЯ» У СУЧАСНІЙ ПАРАДИГМІ ЛІНГВОФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

Андрейко Я.В.

Харківська медична академія післядипломної освіти

У статті розглянуто етимологію поняття ідентифікації. Звернення до таких галузей науки, як філософія, логіка та психологія дозволяють окреслити основні риси поняття ідентифікації, а саме: подібність та відмінність. Їх поєднання визначає сутність поняття ідентифікації. У науковий обіг поняття ідентифікації входить через розгляд традиційних категорій тотожності, ідентичності та Самість, стиржневим поняттям яких є лексема подібний. Для реалізації відношення ідентифікації необхідною умовою є вказівка на виділення певного об'єкта в денотативному просторі і наявність набору ознак-ідентифікаторів, що слугують засобом відмежування одного об'єкта від іншого. Визначення ідентифікації ґрунтується на положенні, що існує відмінність та подібність між декількома предметами, тобто зіставлення всіх наявних ознак.

Ключові слова: ідентифікація, тотожність, ідентичність, уподібнення, відмінність.

Постановка проблеми. Центральне місце у сучасній лінгвістиці посідає проблема вивчення мови через визначення різних наукових принципів, підходів, напрямів. Це спричиняє інтерес до конкретних виявів мовної діяльності. Увага науковців зосереджена на комплексному підході до вивчення синтаксичних одиниць з урахуванням структурно-семантичного, комунікативного та прагматичного рівнів, що дає змогу вивчати змістовне наповнення реченневих актів. У зв'язку з цим особливої ваги набуває вивчення структурно-семантичних відношень, які реалізуються в реченнях і складних синтаксичних цілих. Значний інтерес у цьому напрямі становлять розвідки І. Р. Вихованця, А. П. Грищенка, К. Г. Городенської, Н. В. Гуїванюк, П. С. Дудика, А. П. Загнітка, Л. О. Кадомцевої, Т. Є. Масицької, М. В. Мірченка, А. К. Мойсієнка, М. Я. Плющ, О. І. Леути, М. І. Степаненка, О. В. Ткач, Р. О. Христіанінової, К. Ф. Шульжука.

До конструкцій, які ще не стали об'єктом усебічного розгляду в українській лінгвістиці, належать також ті, що передають відношення ідентифікації. Загалом і саме поняття *ідентифікації* залишається недостатньо вивченим. Розв'язання проблем ідентифікації у мові та мовленні відбувається за такими підходами: комунікативний, логіко-референційний, лінгвокультурологічний, семантико-стилістичний, структурно-семантичний, психолінгвістичний, когнітивний, типологічний, перекладознавчий. Відношення ідентифікації переважно вивчали в аспекті теорії дейксису (О. В. Алфьоров, Ю. Д. Апресян, Н. Д. Кірвалідзе, О. В. Кравченко, Дж. Лайонз, Т. Ф. Мілевський, І. О. Стернин, А. А. Уфимцева, Ч. Дж. Філлмор, М. О. Хмельська та ін.) і ширше – теорії референції (Н. Д. Арутюнова, Л. О. Дьоміна, А. Е. Кибрик, О. Д. Кошельов, І. Н. Кузьмич, Д. І. Руденко, М. Г. Селезньов та ін.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Явище ідентифікації на різних рівнях мовної системи стало предметом особливого зацікавлення науковців з розвитком синтаксичної науки, на-

копиченням нових наукових даних про різні сторони речення, усвідомлення незвичайної складності цієї одиниці, у концептуальний апарат якої поступово увійшли такі поняття, як комунікативна установка мовця, його інтенції, фонд знань співрозмовників, комунікативна організація висловлювання, ставлення до контексту тощо.

Починаючи із середини ХХ століття у працях мовознавців усе частіше з'являється міркування про мовні засоби актуалізації референта у тексті. До вивчення конструкцій, що виражають відношення ідентифікації, зверталися на матеріалі різних мов: англійської (Дж. Лайонз, Дж. Р. Сьорл, П. Ф. Строссон, Дж. Фодор), китайської (Тань Аошуан), іспанської (А. Є. Супрун), німецької (Б. А. Абрамов, В. Г. Адмоні, Х. Брінкман, Й. Буш, Х. Вайнрих, І. Єрбен), російської (Н. Д. Арутюнова, Д. Вайс, П. А. Лекант, О. В. Падучева, О. М. Пешковський, О. О. Потєбня, Ю. С. Степанов, Л. П. Старосельцев, І. Б. Шатуновський, А. Д. Шмельов). В українському мовознавстві вивчення складнопідрядних речень із різними відтінками значень знаходимо у студіях М. В. Арделян, А. П. Загнітка, С. В. Ломакович, О. В. Нітенко, О. В. Ткач, Р. О. Христіанінової, Л. В. Шитик. Конструкції з відношенням ідентифікації були об'єктом аналізу в дисертаційних дослідженнях Т. О. Бородіної (на матеріалі німецької мови) і Н. М. Устинової (на матеріалі російської мови).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Науковці лише частково торкалися розгляду речень, що виражають відношення ідентифікації, зокрема, М. Й. Олексюк досліджувала формальну організацію речень із корелятом *той* – *хто* на позначення особи, Н. Д. Арутюнова, К. Берк, І. Беллерт, О. М. Пешковський розглядали переважно речення тотожності з функцією ідентифікації. Це пояснюється тим, що у лінгвістиці поняття ідентифікації тісно пов'язують із тотожністю, про що свідчить різнотлумачення значення слова *ідентифікація*. Сучасна наука потребує не тільки пояснення змісту

терміна, але і детального вивчення семантичних і структурних особливостей, способів реалізації та актуалізації.

Метою статті є комплексний аналіз складнопідрядних речень зі сполукою вказівного займенника й опорного слова або його аналогом, що виражають відношення ідентифікації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Один із основних способів пізнання світу полягає у використанні ідентифікування як пізнавальної операції, установленні відношень між предметами (реальними або абстрактними). Крім того, здатність людини знаходити та встановлювати схожість і подібність фактів об'єктивного світу й репрезентувати це знання в мовній формі є одним із найважливіших моментів пізнавальної діяльності. Для визначення цього феномену використовують термін «ідентифікація».

Слово «ідентифікація» іншомовного походження, що в перекладі з латинської мови «*identificare*» означає ототожнення, прирівнювання, уподібнення [7]. У зв'язку з цим ідентифікація розглядалася або як функція тотожності, або як її складник. Аби з'ясувати семантичні зв'язки лексем *ідентифікація* і *тотожність*, звернімося до тлумачних словників. У Словнику української мови подано таке визначення поняття «ідентифікації», як «дія за значенням ідентифікувати» [14, с. 11]. Дієслово *ідентифікувати*, у свою чергу, означає «ототожнювати», тобто «визнавати які-небудь явища, поняття і т. ін. тотожними, однаковими, подібними; уподібнювати до чого-небудь» [14, с. 808]. Тотожність відбувається в процесі індивідуалізації, що дозволяє відрізнити один предмет від іншого. А є ідентичним за умови, якщо він в усіх різних ситуаціях і обставинах залишається одним і тим же, тоді його можна ідентифікувати як одне і те ж. Таким чином, предмет може бути ідентичним тільки самому собі.

За етимологічним словником української мови, виданим Інститутом мовознавства імені О. О. Потебні в 2006 році, слово «ідентифікація» стоїть у одному ряді з *ідентичний*, *ідентифікувати*, причому родовим поняттям є саме слово *ідентичний* [5]. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови подано таку дефініцію *ідентифікації*: 1. «Визначення відповідності предмета, біологічного організму, особи (фізичної, юридичної) певним, конкретним, лише їм властивим ознакам. <...> 3. Засіб встановлення: а) тотожності особи за сукупністю її загальних та окремих даних [3, с. 497]. Ідентичність (тотожність) – це «абстрактний іменник від ідентичний», тобто «тотожний, однаковий, рівнозначний» [3, с. 497]. Тотожність означає «цілковиту схожість чого-небудь, подібність один до одного за своєю суттю й зовнішніми ознаками та виявом» [3, с. 1473]. Отже, у тлумачних словниках натрапляємо на таку паралель, як ідентифікація = тотожність, ідентифікація = ідентичність і тотожність = ідентичність. Ознакою, що об'єднує визначення цих трьох понять, є встановлення подібності. Це зумовлено походженням лексем від латинських еквівалентів з однаковими семами: *identicus* (ідентичність), *identificare* (ідентифікація), *identitas* (тотожність). Спільним для аналізованих слів є субстантивація займенника «*idem*» (*те ж саме, тотожне*), який «складається

з компонента *id* «*це*», спорідненого з готським *is* «*він*», і підсилювального елемента – *em*» [5]. Спираючись на статтю О. О. Оберемка «К определению понятия «идентичность», розглянемо тлумачення спільної частини (**identi**) досліджуваних латинських слів: (1) вказівний займенник середнього роду *id*, еквівалентний українському «цей», «той», (2) частка – *dem*, тобто «ж», (3) певний з'єднувальний елемент – *t i* –, що з'являється для зручності вимови [11]. Зіставивши частини, отримуємо спільне значення: «це той же». Унаслідок складання всіх елементів маємо:

1. *id + dem + t + i* *tat* (суфікс, за допомогою якого від іменних частин мови утворювалися іменники, які позначають абстрактну якість) + *s* (закінчення називного відмінка) = тотожність, тожсамість [12];

2. *id + dem + t + i* *ficare* (суфікс, за допомогою якого утворювалися дієслова) = ідентифікація = процес;

3. *id + dem + t + i* *icus* (суфікс грецького походження, який був засобом утворення прикметників) = ідентичний.

З огляду на словникові дефініції, лексеми «ідентифікація», «ідентичність», «тотожність» мають спільний корінь, тому не випадково ці категорії розглядаються як рівнозначні. Однак, слід зазначити, що у сучасних наукових студіях поняття «ідентичність» учені розглядають в контексті національного самовизначення як «результат самоідентифікації, усвідомлене розуміння своєї тожсамості, засвоєне на прийнятті як свого духовно-культурного надбання попередніх поколінь, які об'єднують суб'єкта з тими / чимось, з ким / чим він себе ідентифікує, і є свідченням його унікальності й відмінності від інших, не тотожних йому суб'єктів» [4, с. 188].

Таким чином, поняття ідентифікації у науковий обіг входить через розгляд традиційних категорій «тотожність» (Аристотель, Т. Адорно, Г. Гегель, Р. Декарт, Ж. Дельоз, Ж. Дерріда, М. Хоркхаймер, Ф. Шеллін), «ідентичність» (Р. Мертон, М. Хайдеггер, Е. Еріксон) та «самість» (Ч. Кулі, Дж. Мід).

Уперше слово «*identitas*» знаходимо в епістолярному спадку видатного лінгвіста і філософа Гай Марій Вікторина. «У запалі триніарних суперечок, що супроводжувалися витонченим аналізом використовуваної термінології та виробленням нової, народжується слово, яке стане в майбутньому основою англійського «*identity*», французького «*identite*», німецького «*der Identität*» й українського «ідентифікація» [12, с. 3]. У зв'язку з тим, що мовою науки досить тривалий час залишалася латинська, тому майже до ХХ століття слов'янські мови не мали чіткого відповідника латинському *identitas*. Вплив російської і польської мов закріпили в українській мові лексему *тотожність* як еквівалент латинському *identitas*. Хоча в романо-германському семантичному полі українські відповідники «тотожність» та «ідентифікація» є синонімами, однак наприкінці 40-х – початку 50-х років ХХ століття слово *ідентифікація* було вилучено з ужитку внаслідок боротьби із західним впливом на науку. Незважаючи на його неуживаність в українській мові до кінця ХХ століття, латинський відповідник *identitas* широко застосовували у філософії.

Для розуміння сутності поняття *identitas* (тожність – ідентифікація) звернімося до таких наук, як філософія та логіка. Науковці цих двох галузей сформулювали фундаментальні положення ідеї тотожності (Аристотель, Ф. Brentano, Е. Гусерль, І. Кант, Платон, М. Хайдеггер, П. А. Флоренський, Г. Фреге та ін.). Платон і Аристотель вказують, що вплив форми сприяє переходу абстрактної тотожності у тотожність конкретну, особливу, одиничну.

Аристотель окреслює таку важливу характерну ознаку тотожності, як наявність єдиних, загальних ознак компонентів, що вступають в аналізоване відношення: «Ми пізнаємо всі предмети настільки, оскільки у них є щось єдине і тотожне, й оскільки їм властиве дещо спільне» [16, с. 40]. Спільністю він називає те, що об'єднує всі предмети: «Одиничним ми називаємо саме те, що одне за кількістю, а загальним – те, що позначено одиничними речами» [16, с. 45].

На думку Аристотеля, речі виявляють єдність не лише за родом або за видом, але й за аналогією, тобто за співвідношенням. Іншими словами, дві речі вступають у відношення тотожності завдяки своїм подібним ознакам. Однак Аристотель пропонує все ж відрізнити подібне від тотожного: «Подібним називається те, що відчуває абсолютно одне й те ж, а також те, що відчуває більше однакоє, ніж різне, як і те, що має однакою якість» [16, с. 68].

В історії філософського вчення були прихильники як класичної теорії (Дж. Перрі, Дж. Нельсон), які визнавали тільки абсолютну тотожність, так і прихильники релятивістської теорії (П. Гич), які зводили всі тотожності до відносних: «*A за своєю властивістю B є те ж саме, що й A*», приймаючи як аксіому те, що два предмети можуть збігатися щодо однієї ознаки та різнитися щодо іншої, таким чином визнаючи існування процесу ототожнення.

Питання про зміст тотожності, тобто про те, що може бути ототожнено, також виявилось складним і дискусійним. Класична філософська теорія тотожності ґрунтується на твердженні, що все є тотожним самому собі ($A = A$). Таким чином, лише об'єкт A може бути абсолютно тотожним A , тобто самому собі. Слід зазначити, що у формальній логіці ця формула виражає поняття «ідентичності» (трактується як абстрактна тотожність). Фр. Brentano тісно пов'язав визначення поняття «тотожності» як «відповідності», представлені у досконалості, ідентичності» зі становленням понять «одиничний», «індивідуальний» [2, с. 33]. Принцип неповторності, який є підґрунтям поняття тотожності, поширюється на все, що розуміється як предмет. Тотожним може бути предмет лише самому собі у різних проміжках часу. Крім того, виникають проблеми наступності (чи можна говорити про незмінність або тотожність, незважаючи на зміни, що відбулися), визнавання тотожним самому собі об'єкта за різними найменуваннями. Г. В. Лейбніц запропонував філософське визначення тотожності, згідно з яким два предмети можна вважати тотожними за умови, якщо всі ознаки одного предмета є в той же час ознаками іншого. Символічно це визначення виглядає так: $(x = y) \equiv \forall P(P(x) \leftrightarrow P(y))$. Г. В. Лейбніц зазначав,

що для встановлення тотожності предметів x і y (самого того факту, що вони є одним і тим же предметом) потрібно переглянути всі їхні властивості P , число яких у реальних предметах необмежене. Крім того, цілком очевидно, що два різні предмети не можуть бути тотожними, більше того, навіть один і той же предмет, що аналізується у різні часові проміжки, не буде тотожним самому собі, за Г. В. Лейбніцем [8].

Із погляду логіки, тотожність – це предикат, виражений формулою $x = y$ (читається: «*x тотожний y*», «*x – те ж саме, що й y*»), якому відповідає логічна функція, істинна, коли змінні x і y означають різні входження «одного і того ж» предмета, а в іншому випадку – неістинна [10, с. 665]. З позиції математичної логіки М. М. Новосолов подає таке визначення тотожності: «З точки зору логіки, тотожність – це індивідуальний предикат, зображений формулою $x = y$, якому відповідає логічна функція, істинна, коли змінні x і y позначають різні входження «одного і того ж об'єкта», і помилкова, в іншому випадку» [10, с. 188-189].

Установлення сутності із загальними властивостями речі призвело до виникнення питання про можливість пошуку загальної універсальної сутності та її природи. У філософській традиції можна виділити три основні напрями визначення сутності й суттєвої властивості. Перший підхід, найбільш повно й послідовно реалізований Аквінатором, полягає в розгляді сутності речі як її належності до загального. Для ідентифікації достатньо визначення «істотних» властивостей, а рівність цих властивостей для двох речей свідчить про їхню тотожність. Другий підхід називають «тезою» Д. Скота. Відповідно до цього підходу для ідентифікації достатньо визначення загальних властивостей, а їх збіг у двох речах означає тотожність останніх. Третій підхід – Г. В. Лейбніца – є радикальною відмовою від проблеми сутності взагалі. Н. Решер вводить ще один додатковий критерій ідентифікації і тотожності – остенсивну (безпосередню) вказівку на предмет за типом його пред'явлення або вказівки на нього як «он той предмет». Остенсивна вказівка є одним зі способів визначення унікальної неповторності та цілісності речі, тобто – це різновид визначення індивідуальної сутності. Тому можна констатувати головне – повне визначення сутності передбачає не тільки просте називання «нейтральних» властивостей речі (Г. В. Лейбніц) або деяких загальних властивостей, істотних у певному аспекті (Фома Аквінський), але й завжди має бути доповнена і підкріплена виявом індивідуальної неповторності речей (Д. Скот, Н. Решер).

Представники аналітичної філософії (Г. Фреге, Б. Расел, Р. Карнап, Дж. Мур, Л. Вітгенштейн, Р. Райл, К. Гемпель, У. Куайн, Дж. Остіна, П. Ф. Стросон) проблеми смислу (сутності) розглядали у логічному аналізі мови. Слід зазначити, що логічні та філософські аспекти тотожності перебувають у тісному взаємозв'язку, доповнюючи це поняття з різних аспектів: перший пояснює формальну модель поняття тотожності, другий надає підстави для застосування цієї моделі. Перший аспект містить поняття про «один і той же» предмет, але сутність формальної моделі не залежить від змісту цього поняття: ігноруються

процедури ототожнення та залежність результатів ототожнення від умов або способів ототожнення, від явно або неявно застосовуваних при цьому абстракцій. У філософському аспекті поняття *сутність* для застосування логічних моделей тотожності полягає у тому, як і за якими ознаками відбувається ототожнення предметів, і відповідно, залежить від аспекту аналізу, від умов і засобів ототожнення. М. М. Новосьолов відзначає, що «розрізнення філософських і логічних аспектів тотожності належить до відомого положення про те, що судження про тотожність предметів і тотожність як поняття – це не одне і те ж» [10, с. 665]. Поняття тотожності не виходить за межі цієї функції, його не можна вилучити із фактичного ототожнення предметів, воно є абстракцією, що доповнюється в умовах досвіду, або теорії, шляхом припущень про можливі ототожнення; разом із тим, виконуючи ідентифікування у відповідному інтервалі абстракції, фактична тотожність збігається з логічною [6, с. 197].

Отже, повноцінна ідентифікація й тотожність передбачають повноту визначення сутності, що містить вказівку та загальну й індивідуальну сутність об'єкта, його функціонально-описову та нормативно-вказівну ідентифікацію. У зв'язку із подібними розбіжностями Б. Рассел розрізняв «знання за описом» від «знань за знайомством». Знання за знайомством Б. Рассел пов'язує з повним комплексом переживань, що утворює єдине ціле із зорових, слухових, дотикових та інших сприймань і вражень. Таке знання апелює до всього комплексу в цілому без розрізнення його складових. Саме знання за знайомством можливе під час використання власних назв, а також вказівних займенників, необхідність у використанні яких, згідно з Б. Расселом, пов'язана з нашим способом набуття знань і зникла б, якби знання було повним [13].

Для розуміння поняття «ідентифікації» як процесу пізнання, варто звернутися до базових здобутків психологічної науки. Так, у психологічному словнику подано такі визначення поняття ідентифікації [1]: 1) ситуативне уподібнення (як правило, неусвідомлене) себе іншому (напр., батькові) як зразку на підставі емоційного зв'язку з ним. За допомогою механізму ідентифікації з раннього дитинства в дитини починають формуватися риси особистості й поведінкові стереотипи, статеві ідентичність і ціннісні орієнтації. Ситуативна ідентифікація часто виявляється у дитячих ролевих іграх; 2) сталі ототожнення себе зі значущим іншим, прагнення бути схожим на нього; 3) ототожнення себе з персонажем художнього твору, завдяки чому відбувається заглиблення у смисловий зміст твору, його естетичне переживання; 4) механізм психологічного захисту, що полягає в несвідомому уподібненні до об'єкта, що спричиняє страх або тривогу; 5) ідентифікація групова – стійке ототожнення себе з певною (великою чи малою) соціальною групою або спільнотою, прийняття її цілей і системи цінностей, усвідомлення себе членом цієї групи або спільноти (синонім *автоідентифікація, самоідентифікація*); 6) в інженерній та юридичній психології – розпізнавання, пізнання будь-яких об'єктів, віднесення їх до певного класу або впізнання на підставі відомих ознак (Д. А. Леонт'єв). Іншими словами, йдеть-

ся про перцептивну ідентифікацію. Перцептивна ідентифікація – один з видів перцептивної дії, є проміжною ланкою між актом розрізнення і впізнанням; полягає в зіставленні двох об'єктів або у порівнянні сприйманого об'єкта з еталоном, записаним у пам'яті, і встановлення їх тотожності або відмінності [1].

Отже, спільною семантичною ознакою всіх дефініцій є *уподібнення*, яке розуміємо як *подібність* до кого-, чого-небудь, тобто визначення спільних рис, і *приврівнювання*, що можливе за умови встановлення *подібного* і *відмінного*. Поняття тотожності, ототожнення, так само як і відношення подібності та відмінності, є одними із центральних у мові, оскільки породжуються універсальним способом логічного мислення та пізнання світу – порівнюванням [17].

Отже, визначення ідентифікації ґрунтується на положенні, що існує подібність між декількома об'єктами, тобто зіставлення всіх наявних ознак. Семантичне поле в цьому разі близьке до суміжного поняття «аналогія», «подібність». «Аналогія – *уподібнення*, наближення в якомусь відношенні (аж до повної уніфікації) однієї мовної одиниці до іншої (як правило, поширенішої, продуктивнішої, регулярнішої або просто знайомішої для мовця) на підставі вже наявної їх подібності – формальної або значеннєвої [15, с. 24]. Концепт «*подібність*» є проміжним, «середнім» між схожістю й однаковістю. Людині властиво порівнювати.

Для пізнання об'єкта, віднесення його до певного класу слід виокремити відмінні риси, визначити, чим один предмет відрізняється від інших. Таким чином, одним із головних моментів пізнання є відмінність. За Гегелем, тотожність і відмінність не існують окремо одне від одного, а є протилежними, пов'язаними між собою моментами сутності. В. І. Молчанов поняттю «*відмінність*» відводить особливу роль, оскільки, вважає, що «відмінність – це первинний досвід. Досвід розпізнавання – це досвід виділення, що передбачає розрізнення кольорів, форм, просторових положень предмета тощо. Саме ця відмінність стає передумовою синтезу, а потім ідентифікації» [9, с. 23]. Як результат, науковець виділяє цілісну структуру досвіду: відмінність – синтез – ідентифікація.

І. Б. Шатуновський розглядає тотожність через поняття «відмінність», а саме: «ототожнити – значить побачити те саме в різному» [18, с. 53]. Аналізуючи речення на зразок: «*Чому Петро вчора і Петро сьогодні – це одна і та ж особа*» і «*Те, що Петро вчора і Петро сьогодні, – це одна особа, у цьому випадку відомо; але питання в тому, чи Петро це був вчора*, дослідник виокремлює два аспекти тотожності – «внутрішній» і «зовнішній», намагаючись відповісти на питання про критерії тотожності на рівні мислення та мовлення: «чому і до яких пір ми вважаємо фрагмент дійсності «одним і тим же, чому в якийсь момент або в якомусь місці він перетворюється на «інше» [18, с. 52]. У разі «зовнішньої» тотожності в один об'єкт об'єднуємо, ототожнюємо об'єктивно відмінні за часовим або просторовим критерієм пізнання дійсності. У разі «внутрішньої» тотожності різними є ознаки об'єкта в розумінні його людиною: суб'єктивні образи, концепти об'єкта, а сам об'єкт залишається незмінним. Ці речення слугують для усунення помилкового погляду або

для запобігання йому. Різка зміна ознак у часі або просторі, так би мовити, руйнує й зупиняє «зовнішню» тотожність. Але жодна відмінність ознак сама по собі не зачіпає «внутрішньої» тотожності. Жодна різниця в ознаках не приведе до руйнування, заперечення тотожності об'єкта, якщо це той же самий об'єкт.

Висновки і пропозиції. Звернення до таких галузей науки, як філософія, логіка та психологія дозволяють окреслити основні риси поняття ідентифікації, а саме: подібність та відмінність. Їх поєднання визначає сутність поняття ідентифікації.

У науковий обіг поняття ідентифікації входить через розгляд традиційних категорій тотожності, ідентичності та Самість, стержневим поняттям яких є лексема подібний. Для реалізації відношення ідентифікації необхідною умовою є вказівка на виділення певного об'єкта в денотативному просторі і наявність набору ознак-ідентифікаторів, що слугують засобом відмежування одного об'єкта від іншого. Визначення ідентифікації ґрунтується на положенні, що існує відмінність та подібність між декількома предметами, тобто зіставлення всіх наявних ознак.

Список літератури:

1. Большой психологический словарь / Сост. и общ. ред. Б. Мещеряков, В. Зинченко. – СПб.: ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2003. – 672 с.
2. Брентано Ф. Избранные работы (пер. В. В. Анашвили) / Ф. Брентано. М.: Дом интеллектуальной книги, 1996. – 235 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь, 2005. – 1728 с.
4. Волковецька Н. В. Проблема української самоідентифікації в англійській та українській прозі початку ХХІ століття: дис. канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Наталія Володимирівна Волковецька. – Івано-Франківськ, 2016. – 226 с.
5. Етимологічний словник української мови: В 7 т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Редкол. О. С. Мельничук (головний ред.) та ін. – К.: Наук. думка, 1985. Т. 2: Д – Копці / Укл.: Н. С. Родзевич та ін. – 1985. – 572 с.
6. Заковоротная М. В. Идентичность человека. Социально-философские аспекты. – Ростов н/Д: Изд-во Северо-Кавказского научного центра высшей школы, 1999. – 347 с.
7. Комлев Н. Г. Словарь иностранных слов. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2000. – 672 с.
8. Лейбниц Г. В. Новые опыты о человеческом разумении // Сочинения в 4-х т. – Т. 2. – М., 1983.
9. Молчанов В. И. Парадигмы сознания и структуры опыта // Логос. – 1992. – № 3. – С. 7-36.
10. Новоселов М. М. Тожество // БСЭ. Т. 26. – М.: Советская энциклопедия, 1977. – С. 665.
11. Оберемко О. А. К определению понятия идентичность // Российское общество социологов. Качество социального существования в условиях глобализации мира / [отв.ред. В. А. Мансуров] / О. А. Оберемко – М.: ИПЦ «Маска», 2006. – С. 256-262.
12. Попов В. Ю. Тотожність та ідентичність розмаїтті мовних дискурсів // «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. – К., 2011. – Випуск 54(12) – С. 384-389.
13. Рассел Б. История западной философии, Т. 1-2. – М.: МИФ. – 1993. – 897 с.
14. Словник української мови: В 11-ти т. – К.: Наук. думка, 1971-1980.
15. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.; Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.
16. Фефилов А. И. Феномен языка в философии и лингвистике. Учеб. пособие. – М.: Флинта, 2014. – 360 с. – ISBN 978-5-9765-2030-1.
17. Фигуровская Г. Д. Отношения идентификации в предложениях референциального тождества с определенной функцией придаточного // Предложение. Текст. Речевое функционирование языковых единиц: межвузовский сборник научных трудов / отв. ред. Г. Д. Фигуровская. – Елец, 2002.
18. Шатуновский И. Б. Тожество и его виды // Тожество и подобие. Сравнение и идентификация / под ред. Н. Д. Арутюновой. – М., 1990. – С. 52-67.

Андрейко Я.В.

Харьковская медицинская академия последипломного образования

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ НАУЧНОГО ОСМЫСЛЕНИЯ ПОНЯТИЯ «ИДЕНТИФИКАЦИЯ» В СОВРЕМЕННОЙ ПАРАДИГМЕ ЛИНГВОФИЛОСОФСКОГО ЗНАНИЯ

Аннотация

В статье рассмотрена этимология понятия идентификации. Обращение к таким отраслям науки, как философия, логика и психология позволяют выделить основные черты понятие идентификации, а именно: сходство и различие. Их сочетание определяет сущность понятия идентификации. В научный оборот идентификация входит через рассмотрение традиционных категорий тождество, идентичность и Самость, стержневым понятием которых является лексема подобный. Для реализации отношения идентификации необходимым условием является указание на выделение определенного объекта в денотативном пространстве и набор признаков-идентификаторов, которые служат средством отграничения одного объекта от другого. Определение идентификации основывается на положении, что существует различие и сходство между несколькими предметами, то есть сопоставление всех имеющихся признаков.

Ключевые слова: идентификация, тождественность, идентичность, подобие, различие.

Andreiko Ya.V.

Kharkiv Medical Academy of Postgraduate Education

THE MAIN DIRECTIONS OF SCIENTIFIC UNDERSTANDING SUCH CONCEPT AS «IDENTIFICATION» IN THE MODERN PARADIGM OF LINGUISTIC AND PHILOSOPHICAL KNOWLEDGE

Summary

The article discusses the etymology of the concept of identification. According to such scientific fields as philosophy, logic and psychology it has been found that the similarities and differences are the main features of the concept of identity. They are connected to this concept. To the scientific use identification comes through consideration of traditional categories of identity, identity and Self, the main concept of which is word «similar». For its realization the necessary condition of identification is the indication of the selection of a particular object in the denotative space and the set of attributes-identifiers that serve as a means of distinguishing one object from another. The definition of identity was based on the idea that there is a difference and resemblance among several objects.

Keywords: identification, identity, identity, similarity, difference.